

Danish University Colleges

Aftagerundersøgelse - styrkelse af specialpædagogiske kompetencer

Silleborg, Ellen; Warring, Anders

Publication date:
2016

[Link to publication](#)

Citation for pulished version (APA):

Silleborg, E., & Warring, A. (2016). *Aftagerundersøgelse - styrkelse af specialpædagogiske kompetencer.*

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Download policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

NOTAT

Aftagerundersøgelse – styrkelse af specialpædagogiske kompetencer

Læreruddannelsen Zahle
December 2016

Notatet er udarbejdet af
Anders Warring og
Ellen Silleborg

Revideret udgave januar
2017

KORT OM UNDERSØGELSEN

I foråret 2016 blev 19 skoler, som Læreruddannelsen UCC har praktikaftaler med, kontaktet med henblik på at være en del af LU's aftagerpanel (anden runde). Af dem valgte syv at deltage, og disse syv blev i maj 2016 telefoninterviewet.

Udgangspunktet for telefoninterviewene var at få aftagernes tanker og refleksioner på spørgsmålet om følgende:

Har nogle af de kommende folkeskolelærere, som læser under bekendtgørelsen fra 2013, behov for at få styrket deres specialpædagogiske kompetencer i så høj grad, at et af deres tre undervisningsfag blev erstattet af faget specialpædagogik?

Motivationen for at stille dette spørgsmål begrundede sig hovedsageligt i en oplevelse af, at lærerstuderende, der læser under seneste bekendtgørelse, selv efterspørger specialpædagogiske kompetencer og at der tidligere (i bekendtgørelsen fra 2007) har været et specialpædagogisk fag, som kunne vælges på linje med et undervisningsfag.

Lidt mere om vores design

Vi har i undersøgelsen valgt at afgrænse aftagere til at være skoleledere. De syv skoleledere besvarede tre spørgsmål, efter at vi havde rammesat interviewet.

Skabelon for interview:

- Rammesætning af forskellen mellem 2007- og 2013-uddannelsen.
- Spm. 1: Afprøvning af forestilling om en særlig forsøgsordning: To undervisningsfag og faget specialpædagogik i stedet for tre undervisningsfag.
- Spm. 2: Hvad er et særligt relevant specialpædagogisk indhold?
- Spm. 3: Hvilke andre behov kunne I have?

Interviewene tog mellem 10-20 min., og blev foretaget af Anders Warring, AC-medarbejder på Læreruddannelsen UCC.

Skolelederne var ansat på skoler, der samlet set udgjorde en geografisk spredning i Københavnsområdet¹, og desuden varierede de i størrelse². Der deltog en privatskoleleder og seks folkeskoleledere.

¹ Københavns Kommune og omkringliggende kommuner

² Fra skoler på omkring 300-400 til skoler med helt op til 1.000 i elevtal.

Følgende er en sammenfatning af aftagernes kommentarer.

BEHOV FOR STYRKEDE SPECIALPÆDAGOGISKE KOMPETENCER

Skolelederne mener, at der i dagens skole er behov for, at nyuddannede lærere har specialpædagogiske kompetencer, og at det er en kvalitet, at der er et fag på 10 ECTS-point, som giver de studerende disse specifikke kompetencer³. Det er den overordnede konklusion.

Nogle mener, at behovet er så stort, at det derfor giver mening, at en delmængde af de studerende giver afkald på deres tredje undervisningsfag, og erstatter det med en specialpædagogisk fordybning. En skoleleder udtrykker det således:

"Det vil være en fantastisk god ide, det er virkelig noget som mangler. [På vores skole...] har vi et tilbud til de svagere elever, og der er det meget svært at ansætte lærere med særlige kompetencer indenfor specialpædagogik."

I tillæg til ovenstående holdning mener en anden aftager, at netop de specialpædagogiske kompetencer er så universelle og transferbare, at det vil styrke lærerens samlede undervisningskompetence – også selvom det erstatter et undervisningsfag.

Andre aftagere mener, at Læreruddannelsen UCC skal holde fast i, at alle studerende får tre undervisningsfag:

"På vores skole er der ikke dette behov. Vi har et meget stærkt ressourcecenter, hvor vi har gode og mange specialpædagogiske kompetencer. Lærerne har af den grund ikke i lige så høj grad brug for denne toning."

Undersøgelsen giver faktisk det indtryk, at de organisatoriske forhold på skolerne, også er med til at afgøre, om ledelsen vurderer forsøget (med to linjefag og en specialpædagogisk fordybning) relevant eller ej.

Nogle af skolelederne afviser også forsøget med den begrundelse, at kravet om fuld kompetencedækning i 2020 har første prioritet.

MED UDGANGSPUNKT I PRAKSIS

Det ligger en del aftagerne på sinde at understrege, at indlæringen af specialpædagogiske kompetencer skal tage udgangspunkt i praksis.

Visse skoleledere beskriver, at undervisningsfagene og de specialpædagogiske kompetencer bør gå hånd i hånd, dvs. at det praktiske bliver beskrevet som fx *"redskaber til at kunne arbejde med det specialpædagogiske i de enkelte undervisningsfag"* eller: *"De nye lærere har ikke behov for at lære specialpædagogik som en selvstændig ting, de har behov for at lære det i*

³ Der ligger på enten 6. eller 7. semester for studerende på læreruddannelsens sommeroptag.

fagene. (...) Hvis der skal leves op til folkeskolens mål, så er det netop i den faglige differentiering, der skal tages fat."

Der er nogle af aftagerne, som ikke eksplicit nævner undervisningsfagene som det centrale udgangspunkt; men alligevel ligger også deres udtalelser i forlængelse af ovenstående, her dog beskrevet mere bredt som fx: *"udgangspunkt i praksis", "det skal ikke være noget særskilt specialpædagogisk, men være tæt på det, som sker på skolerne" og "det må ikke være en løsrevet teoretisk tilgang".*

HVORFOR ER DER ET BEHOV?

Selvom nogle skoleledere afviser en specialpædagogisk toning af læreruddannelsen, så understreger alle, at der er et behov for specialpædagogiske kompetencer, og at det er godt, at det er et element i læreruddannelsen. Vi møder tre forklaringer, når aftagerne reflekterer over hvorfor.

For det første peger flere af aftagerne på, at **inklusionskravene** gør, at alle skal kunne rummes i de almene klasser, og at lærerne derfor står over for en meget heterogen elevgruppe, hvor nogle af eleverne er meget udfordrede.

For det andet betoner andre aftagere, at det er vigtigt for **at sikre alle børns læring og trivsel**. Det specialpædagogiske bliver her fremhævet som afgørende for at kunne sikre klassens trivsel, herunder elevernes læring, fx eksemplificeret ved *"at give ordblinde mulighed for det gode børneliv"*.

For det tredje påpeger en aftager, at det specialpædagogiske giver en grundlæggende forståelse for *"det at være lærer"* – altså udgør **en kerne i professionen**, hvorfor vedkommende vurderer det som meget vigtigt.

HVILKE KOMPETENCER SKAL STYRKES?

To særligt vigtige kompetencer inden for det specialpædagogiske felt fremhæves af aftagerne:

- Behovet for at nyuddannede styrkes i det, man kan kalde **social undervisningsdifferentiering**. Et synspunkt som fx formuleres på følgende måde *"nye lærere er sådan set gode til at differentiere med udgangspunkt i det faglige, men der, hvor det til gengæld halter, er kompetencerne til at kunne differentiere efter de relationelle forhold"*.
- Behovet for at nyuddannede styrkes i **relationsarbejde og forældrekontakt** set ud fra et specialpædagogisk perspektiv. En af aftagerne siger således: *"De lærere som kommer ud, mangler redskaber og værktøjer til den praksisnære håndtering af 'bogstavsbornene' og af børn fra udsatte familier. På den måde mangler de nye lærere forudsætninger for at skabe ro og læring i de klasser, hvor fx tre ADHD-børn farer rundt og larmer."* En del aftagere understreger, at det er et område, hvor nye lærere er særligt udfordrede.

Til ovenstående knytter aftagerne to anbefalinger, som her skal fremhæves:

For det første at den specialpædagogiske undervisning ikke skal rette sig mod de specialpædagogiske skoler, men skal pege direkte ind i det almene skoleområde. For det andet at udgangspunktet skal være styrkelsen af elevernes læring og ikke på undervisernes praksis.

YDERLIGERE KOMPETENCEBEHOV

Som det sidste oplister vi aftagernes andre forslag til, hvilke specialpædagogiske kompetencer, som de mener, skal eksistere i faget:

- Indsigt i, hvad det vil sige at formulere en tidlig forebyggende indsats.
- Indsigt i symptomer og diagnoser – og særlige hensyn, som diagnoserne kræver.
- Kommunikation og inddragelse af forældre / at kunne klare forældrepresset.
- Konkrete redskaber og indsigt i andre professionelles bidrag til specialpædagogiske problemstillinger.
- Målstyret undervisning der samtidigt inkluderer differentiering / hele klassen.

OPFØLGNING PÅ DENNE UNDERSØGELSE

Læreruddannelsen UCC har, sammen med UCC's Bestyrelse og Læreruddannelsen UCC's Uddannelsesudvalg, haft en særlig opmærksomhed rettet mod et øget optaget på læreruddannelsen, herunder om det er centralt at udbyde en specialpædagogisk toning af uddannelsen. Vi er fortsat i gang med at overveje, om det er en relevant satsning, hvor en (forsøgsordnings)-ansøgning til Forskningsministeriet vil være første skridt. Undersøgelsens resultat er med til at styrke disse overvejelser.

Desuden er vi selvfølgelig løbende opmærksomme på de studerendes specialpædagogiske kompetencer på den nuværende læreruddannelse. Vi tilbyder løbende specialiseringsmoduler med dette fokus (og har et højt antal studerende), og har et aktivt fagligt miljø omkring det obligatoriske element på 10 ECTS-point.